

Pospíšil, Ivo

Literárněvědná slavistika ve znamení lublaňského kongresu

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. X, Řada literárněvědné slavistiky. 2004, vol. 53, iss. X7, pp. [131]-133

ISBN 80-210-3357-6

ISSN 1212-1509

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/103173>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

RECENZE

LITERÁRNĚVĚDNÁ SLAVISTIKA VE ZNAMENÍ LUBLAŇSKÉHO KONGRESU

13. Mednarodni Slavistični Kongres, Ljubljana, 15.–21. avgust 2003. Zbornik povzetkov. 2. del: Književnost. Kulturologija. Folkloristika. Zgodovina slavistike. Tematski bloki.

Studia Slavica Finlandensia. Finnish Contributions to the 13th International Congress of Slavists, Ljubljana, August 15–21, 2003. Editors: Jyrki Papinniemi, Jouko Lindstedt, Ben Hellman. Helsinki 2003.

XIII. medzinárodný zjazd slavistov v Lublane. Príspevky slovenských slavistov. Vedecký redaktor a editor Ján Doruľa. Slovenský komitét slavistov, Slavistický kabinet SAV, Bratislava 2003.

XIII Международный Съезд Slavistov. Литература, культура и фольклор славянских народов. Доклады российской делегации. Ответственный редактор Л. И. Сазонова. Российская Академия Наук, Институт Мировой Литературы РАН, Национальный Комитет Slavistov Российской Федерации, Москва 2002.

Australian Slavonic and East European Studies. Australian and New Zealand Contributions to the Thirteenth International Congress of Slavists, Ljubljana, 15–21 August 2003. Volume 16, numbers 1–2, Melbourne 2002.

Comparative and Contrastive Studies in Slavic Languages and Literatures. Japanese Contributions to the Thirteenth International Congress of Slavists, Ljubljana, August 15–21, Japanese Association of Slavists, Hitotsubashi University, Tokyo 2003.

Sborník literárněvědně a kulturologicky orientovaných příspěvků včetně tzv. tematických bloků z lublaňského mezinárodního slavistického kongresu dokládá velký zájem slavistů o tradiční obory, zejména v lingvistice, ale také posuny v literárněvědném bádání. Stálicemi zůstávají moderna a avantgarda, bohaté zejména v Rusku, přetrvává konjunkturální zájem o slovanskou postmodernu. Projevují se návraty k sociologickým a sociálněvědním aspektům literatury (problém emigrace ztělesněný v emigrantologii), koncentrace na významná výročí se projevil příspěvkem o J. Dobrovském a Matiji Murkovi. Současně tu však přetrvávají texty, které se jako by nekonfrontují se současným stavem bádání a prezentují výsledky, k nimž se došlo již dříve. Bolest komunikačního kolapsu v informační společnosti se projevuje i zde. Kromě čistě literárněvědných příspěvků najdeme tu i nově prosazovanou kulturologii, kromě tradiční folkloristiky také novodobé úvahy o dějinách literatury a slavistiky, jak o tom svědčí i nově vydaný sborník z mezinárodní konference, která se konala roku 2002, tedy v předvečer kongresu právě v Lublani (*Kako pisati literarno zgodovino danes? Razprave*. Uredila Darko Dolinar in Marko Juvan. Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštitut za slovensko literaturo in literarne vede, Ljubljana 2003). Škoda, že kromě tematických bloků neobsahuje sborník také souhrny z tzv. kulatých stolů (jeden se týkal například globalizace a slavistiky, druhý – česko-slovinský – se věnoval působení Matiji Murka).

Finský kongresový sborník obsahuje historické, lingvistické, literárněvědné a folkloristické příspěvky. Obecnější ráz má stat' Sergeje Bogatyrjova *Регионализм в Московской Руси* (35–47), faktografický a analytický charakter má studie Larisy Leisiö *Метрика русской народной песни на примере свадебных причитаний Заонежья* (62–84). Tradičního tématu se týká práce Varba-

ry Lönnqvist *Иван Бунин в эмиграции: в поисках утраченного мира* (85–91). Tradičně dobrou úroveň má severská medievistika, zde zastoupená statí Ley Silinové o jihoslovenské graficko-pra-
vopisné tradici v ruské kultuře 16. století (165–190) a zevrubná studie Tima Suni o Tyňanovově
receptci kultury skomorochů.

Slovenský sborník k 13. lublaňskému mezinárodnímu kongresu slavistů kromě lingvistických
a literárněvědných příspěvků obsahuje také studie na pomezí několika jiných věd (historiografie,
politologie aj.) a také anotace tzv. tematických bloků. Z lingvistických příspěvků se sluší i v lite-
rárněvědném sborníku uvést alespoň slovinsko-slovenskou lexikologickou práci Šimona Ondru-
še, zevrubnou hymnografickou studii Luba Matejka, komparaci polského, slovinského a sloven-
ského lexika z pera Marty Pančíkové, obecně slavistickou práci Pavla Žiga, resp. studii Juraje
Vaňka, editora Jána Doruľy a komplexní studii Petra Žeňucha, Jurije Medvedyka a Kataríny
Žeňuchové (jazykově historický, kulturní a literární vývoj hraničního slovensko-ukrajinského re-
gionu v 18. a na počátku 19. století), Vincenta Blanára, Emila Horáka aj. Z vlastních literárně-
vědných studií zaujme romantologická práce Jozefa Hvišče, v níž autor dochází k obecné charak-
teristice romantismu, studie Márie Bátorové o díle Jozefa Cígera-Hronského a Viery Gašparí-
kové o humoristické povídce v kontextu slovanské a evropské kultury. Bloky reprezentuje
Vincent Sedlák prací o státech a církvi v dolním Podunají, Ján Steinhübel tématem zadunaj-
ských Slovanů po rozpadu Avarské říše a Tatiana Štefanovičová statí o Slovanech ve středním
Podunají a Panonii.

Sborník ruské delegace je seriózní a kvalitní kniha, v jistém smyslu reprezentativní, i když kon-
centruje jen určité trendy současné ruské literární vědy, kulturologie a folkloristiky. Hymnogra-
fickou studii se věnuje O. A. Krašeninniková (*Гимнографическое наследие Климента
Охридского в рукописной традиции Древней Руси*, s. 3–14), metodologicky důležitějšímu pro-
blému se ve studii *Регионализм в древних литературах ареала Slavia Orthodoxa (Вопросы
терминологии и методологии исследований)*, s. 15–26) věnuje I. I. Kaliganov (novodobé naci-
onalismy mají tendenci od sebe oddělovat to, co bylo historicky spojeno nebo na sebe navazovalo:
Kyjev, Moskva, Ochrid, Bulharsko, Makedonie apod.). O dvou modelech sakrálního a světského
mluví G. P. Melnikov (*Сакральное и светское в культах первых славянских святых*, 27–39);
totiž o „církevně státní symfonii“, tedy spojení sakrálního a světského (svatý je obvykle současně
světským panovníkem – to je typické např. pro východní Slovany a Čechy), a o „protikladu cír-
kevnímu vývoji. Středověkou hagiografickou topikou se zabývá T. R. Rudi (*Средневековая
агиографическая топика. Принцип имитatio и проблемы типологии*, s. 40–55). J. G. Vodolaz-
kin (*О жанровых особенностях ранней русской хронографии*, s. 56–73) analyzuje žánrová
specifika rané ruské chronografie o odlišuje psaní chronografické a letopisné: nevím, nakolik tato
typologie odráží jen ruskou či východoslovanskou literární realitu, nakolik je to utkvělé dělení,
které lze najít spíše uvnitř všech kronikových záznamů. Podstatná komparatistická studie náleží
peru L. I. Sazonovové (*Кросс-культурные процессы в Европе на материале книг кириллической
печати второй половины XVI века*, s. 74–93) sumarizující známé i méně známé vztahy
vytvářející se v rozštěpení, ale znovu se integrující Evropě jako celku. Problematiku starší literatu-
ry dle pokrývají dále studie V. V. Kalugina (*К изучению латинского влияния в русской книж-
ности XVI-XVII веков: „Книга святого Августина“*, 94–109) a J. K. Romodanovské „*Рим-
ские деяния*“ [*Gesta Romanorum*] на Руси. *Вопросы текстологии и русификации*, 110–118),
kde se zkoumaný cyklus bere jako východisko intertextové inspirace. P. V. Palijevskij ve stati
Пушкин в движении европейского сознания, příliš doširoka rozmáchlé a místy zbytečně obec-
né, někdy opakující známé věci, ukazuje Puškina jako myšlenkový průsečík, snad až poněkud
bombasticky. V. A. Chorev srovnává romantické poémy A. Mickiewiczze a France Prešerna (128–
138), další stati se znovu vracejí k slovansko-rusko-slovinské problematice (N. N. Stariková,
J. A. Sozinová).

Podstatně nápaditější jsou studie o ruské klasice, například práce V. M. Guminského *Чичиков
и Наполеон* nebo J. J. Varabaše *Гоголь. Подтексты „петербургского текста“* („-их“, „-ов“)
s podtitulem „Невский проспект“ и „Портрет“ (Gogolův pohled na Petrohrad – na rozdíl od Puš-
kinova – byl prý pohledem cizince, který se na objekt dívá jakoby ze strany – teprve později se

zniterňuje). Ruské pohledy na českou literaturu prezentuje S. A. Šerlaimovová (*Национальная романтическая традиция в чешской поэзии XX века, 185–195*). Na širší slovanskou tematiku pak L. N. Budagovová (*Некоторые особенности и результаты современных исследований истории литератур западных и южных славян*). Syntetický ráz má studie A. I. Čagina *О целостности русской литературы XX века (1950–1990–е гг., s. 196–208)*: domnívá se, že ruská literatura domácí (i oficiální) a emigrantská působily ve 20. století jako komplementární součást jedné ruské literatury (neviděl bych to zdaleka tak idylicky!), atraktivně působí stať T. V. Marčenkova *Славянские писатели и нобелевская премия (1901–1951)*: je však zřejmé, že autor nezná základní práci Josefa Michla (*Laureatus – Laureata*. Arca Jimfa, Třebíč 1995). Další studie se týkají fantastické literatury (N. N. Primočkinová, J. N. Kovtun), expresionismu (V. N. Terjochina), „symbolického realismu“ (A. J. Bolšaková) aj.

Z oddílu folkloristiky, etnologie a kulturologie upozorňují alespoň na stati V. M. Gacaka (etno-poetické konstanty folklóru), N. Vinogradovové (mytologie Slovanů) a A. V. Kulaginové (poetika komična v drobných lyrických žánrech).

Podle toho, jak znám současnou ruskou literární vědu, mám za to, že se v tomto sborníku reflektuje přece jen málo: nejsou zde radikální úvahy, spíše povolná pozorování, tradiční polohy, zcela chybná versologie a básnické žánry jsou přítomny zcela marginálně. To nicméně nesnižuje funkci tohoto sborníku jako sumarizačního, s vědeckou akribií sestaveného průřezu ruskou slavistikou.

Australsko-novozeelandský sborník přináší zajímavé literárněvědné studie z tradiční oblasti moderny a postmoderny, například práci Marka Pavlyšyna o Olze Kobyljanské, Roberta Horvatha o některých epizodách perestrojky a Justyny Szachowicz-Sempruch o Tadeuszi Konwickém.

Japonské příspěvky k 13. mezinárodnímu kongresu slavistů obsahují lingvistické, literárněvědné i folkloristické studie. Na počátku stojí nekrolog významného japonského slavisty a hlavně bohemy Eiichi China (1932–2000), který napsal jeho nástupce v japonském slavistickém hnutí Jun-ichi Sato. Vynikající je studie Akihora Sata, která stojí na pomezí lingvistiky a literární vědy, a to *Цитаты из Библии в „Повести временных лет“ (5–38)*. Lingvisté tu najdou studii Keika Mitani o perfektu v čekavštině a Fumiaki Hattori o staroruském systému minulého času v mluvené řeči. Vynikající komparatistickou studii je práce Siniti Murata *Между ритуалом и искусством: Театр НО и русская драматургия начала 20 века*. Ičiro Ito přispěl folkloristickou prací *Функции видения и формы хронотопа в фольклорном тексте: Методологические заметки на славянском материале (91–109)*. Autor se zde zabývá smyslem slepoty proroků, slepotou obyvatel onoho světa: slepota je vlastně signálem odchodu člověka do onoho světa, do světa jiných kategorií.

Sborníků jednotlivých národních delegací bylo ovšem mnohem více, často velmi skromných, často také velmi rozsáhlých, vícedílných (např. italský): tento vzorek dosti přesně postihuje diverzitu světové slavistiky, její orientace a možnosti vycházející z národního rámce té které země a z jejích vědeckých tradic.

Ivo Pospíšil

ITALSKÝ SBORNÍK O LUBLAŇSKÉM KONGRESU

CONTRIBUTI ITALIANI AL XIII CONGRESSO INTERNAZIONALE DEGLI SLAVISTI (Ljubljana 15–21 agosto 2003). Associazione Italiana degli Slavisti. Pisa 2003, 710 s.

Sborník byl vydán u příležitosti XIII. mezinárodního slavistického kongresu, který se konal v Lublani ve dnech 15.–21. srpna 2003. Příspěvky jsou systematicky rozděleny do tří okruhů: lingvistického, literárně-kulturního a poslední se zabývá historií slavistiky. Větší část příspěvků je v jazyce ruském, ostatní pak v jiných slovanských jazycích, zbývající jsou psány italsky, anglicky nebo německy.

R. Benacchio se v úvodním příspěvku *Употребление лексики та в пространственно-временных обстоятельствах в словенских диалектах Фриули: еще раз о славяно-романском*